

Nr 832

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1957, m. m.

Ett markerat inslag i den ekonomiska politik, som förts i vårt land under senare år, har utgjorts av olika skattepolitiska åtgärder i syfte att motverka en pågående eller hotande inflationistisk överkonjunktur. Dessa åtgärder har så gott som alla haft sin udd riktad mot företagen och produktionslivet. För tiden fram till april 1955 kom denna s. k. stabiliseringspolitik nästan uteslutande att lita till dylika skattepolitiska åtgärder. Däremot tillgreps i ringa grad konjunkturstabiliserande kreditpolitiska åtgärder. En plötslig brytning med den dittills förda politiken kom emellertid till stånd genom den räntepolitiska omorienteringen i april 1955. Omläggningen av politiken har emellertid varit präglad av en påtaglig tveksamhet. Ett uttryck härför är att de skattepolitiska ingripanden, som ursprungligen angavs som alternativ till och såsom varande att föredraga framför ett användande av kredit- och penningpolitiska åtgärder, har fått stå kvar, även sedan dessa senare till sist fick tillgripas i betydande omfattning trots alla tidigare försäkringar i annan riktning.

En av de här åsyftade skattepolitiska åtgärderna har varit investeringsavgiften jämte dess komplement, bilaccisen. I propositionen nr 188 föreslår finansministern nu att investeringsavgiften skall förlängas för ytterligare ett år och att den tidigare tillfälliga bilaccisen bibehålles som en permanent omsättningsskatt. För investeringsavgiftens del skulle detta betyda en förlängning för ett tredje år.

Från den meningsriktning vi representerar har deklarerats att ett skattepolitiskt ingrepp av investeringsavgiftens natur kan vara motiverad i ett konjunkturläge eller inför en konjunkturutveckling som präglas av en extrem överkonjunktur. En annan förutsättning för tillgripandet av en investeringsavgift vore att det redan vid beslutets fattande klart markerades, att avgiften är avsedd att vara tillfällig och tidsbegränsad. I enlighet med denna uppfattning har vi medverkat till användandet av en ettårig investeringsavgift, nämligen vid hösten 1951. Det är enligt vår mening utomordentligt viktigt att dessa principer för investeringsavgiftens tillämpande upprätthålles.

Konjunkturen inom landet har enligt konjunkturinstitutet i stort sett dämpats under det senaste året. Till väsentlig del torde denna utveckling

kunna återföras på den under fjolåret genomförda omläggningen av kreditpolitiken. Departementschefen karakteriserar dagsläget som relativt balanserat. Även om, såsom såväl finansministern som konjunkturinstitutet framhåller, vissa orostecken kan iakttagas i fråga om den närmaste framtiden, är det å andra sidan klart att ett konjunkturläge av den starkt inflationistiska art som förelåg t. ex. hösten 1951 inte är för handen i dag. Tvärtom företer världsmarknaden vissa tendenser till avmattning, t. ex. för skogsprodukternas vidkommande. Den därmed sammanhängande pris-sänkningen på virke vid höstens auktioner kommer att ha ett icke ringa konjunkturdämpande inflytande i Sverige. Det allmänt skärpta världspolitiska läget framstår självfallet som en stark ovisshetsfaktor. Men det är inte i och för sig givet att konjunkturinflytelserna härifrån kan komma att verka i expansiv riktning på vår ekonomi. Verkningarna kan mycket väl gå åt rakt motsatt håll.

Vad som främst inger oro i den svenska konjunkturbilden är utvecklingen av vår bytesbalans. Denna slutade under fjolåret med ett underskott av 414 milj. kr. För innevarande år beräknas underskottet öka till ca 450 milj. kr. Även om den ökning av importöverskottet, som nu kan registreras, till viss del är av tillfällig karaktär, utgör de redovisade underskotten i vår bytesbalans ett allvarligt memento. De understryker angelägenheten av att målmedvetna ansträngningar måste sättas in för att stärka det svenska produktionslivets konkurrensförmåga gentemot utlandet. Det måste ske genom kostnadspressande rationaliseringar och andra produktivetsförbättrande åtgärder. Produktionsapparaten i form av såväl maskiner som fasta anläggningar måste förnyas och utbyggas. Från samhällets sida gäller det att så långt möjligt underlätta en sådan utveckling. Ett fortsatt uttagande av investeringsavgift skulle betyda att denna utveckling onödigtvis försvårades. En förlängning av avgiftens giltighetstid för ytterligare ett år skulle som vid tidigare tillfällen omvittnats medföra att avgiften skulle förlora än mer av sin investeringsbromsande verkan. I stället skulle den övergå till att bli ett rent kostnadshöjande element; avgiften räknas in som en med investeringen förbunden kostnad vid kalkyleringen och påverkar därigenom direkt prissättningen. Det är genom denna sin kostnadshöjande effekt som avgiften tenderar att försvåra konkurrensförmågan.

Det bör här inskjutas att både regering och riksdag tidigare understrukit vikten av att en investeringsavgift — när det blir nödvändigt att tillgripa den — göres tillfällig och tidsbegränsad. När avgiften t. ex. återinfördes i början av 1955, gavs sålunda allmänheten utan tvekan intrycket — främst genom uttalanden av bevillningsutskottet och riksdagen — att avgiften var avsedd att gälla endast ett år, för år 1955. Trots detta för-

längdes den på hösten 1955 för ännu ett år. Även då skedde beslutet under framhållande av att det vore fråga om en tillfällig åtgärd. Och nu föreslås en förlängning för ett *tredje* år. En politik av detta slag riskerar i hög grad att förfela sitt ursprungliga syfte. Det är inte ägnat att förvåna om en företagare, som en gång uppskjutit en för ett visst år planerad investering i avvaktan på avgiftens borttagande, inte längre vågar lita på statsmakternas uttalanden om avgiftens "tillfälliga" karaktär. Det blir andra omständigheter som blir avgörande för om investeringen skall göras, och avgiften räknas, på sätt som ovan antytts, in som reguljär kostnad. Att såsom här håller på att ske vid upprepade tillfällen svika ingivna förväntningar kan knappast undgå att hårt tära på det förtroende som statsmakterna av uppenbara skäl måste sträva efter att nå i förhållande till medborgarna.

Vi kommer alltså till slutsatsen att några tillräckligt bärande konjunkturpolitiska skäl inte finns i dagens läge för fortsatt uttagande av en investeringsavgift. Den kan inte väntas få någon nämnvärt investeringshämmande effekt på grund av att det nu är andra gången den förlänges trots tidigare uttalanden om avgiftens tillfälliga och tidsbegränsade karaktär. Den kan i stället väntas verka höjande på kostnadsnivån. Vi avstyrker därför investeringsavgiftens fortsatta förlängning.

Bilaccisen

Än klarare är avsteget från tidigare gjorda deklARATIONER från statsmakternas sida när det gäller bilaccisen. Även denna särbeskattning, vilken ansetts som ett komplement till investeringsavgiften, har förut förklarats vara av "tillfällig" karaktär. Nu föreslås, att skatten göres permanent. Till yttermera visso föreslås att intäkterna av denna permanenta bils katt, till skillnad från vad som förut gällt den tillfälliga bilaccisen och i klar strid med vad som gäller bilbeskattningen i övrigt, inte skall tillföras vägbudgeten. Dessutom föreslås en skärpning av skattesatserna i jämförelse med den nu utgående bilaccisen.

Vi har vid den tidigare behandlingen av bilaccisen pekat på att bilismen redan förut är hårt beskattad, varför anledning finns till försiktighet med nya skatter. Vi har också anfört att den återhållsamhet med en fortsatt ansvällning av personbilbeståndet, som kan anses önskvärd för dagen, uppnås genom de hårdare kreditvillkor som följer med den allmänna kreditåstramningen och genom att möjlighet beredes den som så önskar att spara till bostad i stället för till bilköp. Vi ser ingen anledning att ändra vår uppfattning härvidlag. Med all säkerhet har kreditknappheten och de strängare avbetalningsvillkoren utövat en betydligt mera återhållande verkan på bilköpen än bilaccisen. Vi vill också tillägga att en av anledningarna till den

starka ansvällningen av bilköpen under senare år har varit att stora grupper av vårt folk, särskilt bland ungdomen, saknat sparmål som kunnat konkurrera med bilanskaffning. Särskilt är det bostadsbristen som haft en sådan verkan. En ökning av bostadsproduktionen, underbyggd med ett särskilt bostadssparande, skulle ge sådana mer konkurrenskraftiga sparmål.

Vi yrkar således avslag även på denna del av propositionen.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte avslå de i Kungl. Maj:ts proposition nr 188 framlagda förslagen om

1. förlängning av investeringsavgiften till att gälla även år 1957, samt

2. införande av omsättningsskatt på personbilar och vissa andra motorfordon.

Stockholm den 10 november 1956

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

O. Malmberg

Skövde

Per A. Johnsson

Filip Kristensson

Bertil von Friesen

i Kastanjegården

i Osby

Ragnhild Sandström

Henning Gustafsson

i Skellefteå
